

Легендзевич Галина. Особливості формування психофізіологічних функцій у дітей з вадами розвитку

Сучасна державна політика у галузі загальної вітчизняної системи освіти спрямована на формування соціальної особистості, а розумова діяльність з кожним днем набуває провідної ролі. Це стосується дітей з порушеннями психофізичного розвитку і саме молодший шкільний вік дозволяє позитивно вирішувати питання корекційно-педагогічного та корекційно-психологічного впливу у подоланні та коригуванні вад розвитку.

Реформування системи спеціальної освіти передбачає підготовку дітей з особливими освітніми потребами до інтеграції в освітній простір. У зв'язку з цим особливого значення набуває вивчення та поглибленого розуміння онтогенетичних особливостей формування психофізіологічних функцій у дітей з порушеннями психофізичного розвитку, що дає підстави для прогнозування та оптимізації їх успішності навчальної діяльності в умовах інклюзії.

Відзначаючи аспекти оптимізації розумової працездатності, однією із актуальних проблем, безпосередньо пов'язаних з навчанням є вивчення сформованості психофізіологічних функцій у дітей з особливими освітніми потребами. Дана проблема має багато напрямів і є актуальною і в фізіології, і в медицині, і в психології, і в психофізіології, а особливо в корекційній педагогіці.

Психофізіологічні аспекти оптимізації розумової працездатності відображені в роботах М. Антропової, К. Гуревича, В. Зінченко, Л. Коломенського, Г.Костюка, В. Моляко, Н. Пов'якель, Н. Преображенської та ін., які досліджували її відповідно до психологічних характеристик.

Початок шкільного навчання ставить дитину в нові умови існування. Рівень психічного розвитку та фізіологі-

чних механізмів визначають функціональні можливості кожного школяра зокрема у відношенні його до навчальної діяльності. Функціональний стан визначається як комплекс наявних характеристик тих функцій і якостей людини, які зумовлюють виконання певної діяльності або як характеристика психічних, фізіологічних та психофізіологічних процесів, що забезпечують діяльність людини [3]. У школярів молодшого шкільного віку з порушеннями психофізичного розвитку помилки, які є симптомами вказують на не сформованість ланок психічних функцій, тобто відображають ступінь зрілості певної ланки [5, 6]. В основі функціональних можливостей навчальної діяльності лежить властивість нервових процесів: збудження і гальмування, які характеризуються за концепцією В.П. Павлова, трьома основними властивостями: силою, рівноваженістю та рухливістю [8]. Ця теорія знайшла своє продовження в працях Б.М. Теплова та В.Д. Небиліцина.

В.Д. Небиліцин вказував на існування тісних зв'язків рухливості та інертності з іншими властивостями нервової системи [7]. Б.М. Теплов засвідчував існування високих корелятивних зв'язків між показниками збудливого та гальмівного процесів нервової системи [10]. Діти з процесами відставання у розвитку відчують труднощі у навчанні. Учні з порушенням розумової працездатності, як правило загальмовані або розгальмовані. Останні часто відволікаються, не можуть зосередитися, припускаються помилок, визначають послідовність виконання завдання. Значні порушення рухливості нервових процесів розумово відсталих дітей свідчать лише про необхідність враховувати цю обставину для кращої організації роботи [1].

Неможливо змінити мозкову організацію психологічних факторів. Можна лише шляхом різних методів виховання активізувати різні зони мозку, які на кожному віковому етапі утворюють індивідуальний, міжфакторний, функціональний, ансамбль для опосередкованого визначення психічного процесу. Або шляхом корекційних впливів активізувати ті чи інші зони головного мозку, заставити їх включитися в забезпечення психічних параметрів, сформувати нові міжфакторні та міжфункціональні

зв'язки [2, 9].

Отже, враховуючи вище зазначене, молодший шкільний вік є відповідальним етапом формування основних психофізіологічних функцій, відповідальним за інтегративну діяльність мозкових структур, етапом системної організації фізіологічних функцій у дітей, зокрема у дітей з вадами розвитку, що дозволяє позитивно вирішувати питання корекційно-педагогічного та корекційно-психологічного впливу у їх подоланні та коригуванні.

Список джерел:

1. Александрова Н.И., Шульга Т.И. Изучение волевых качеств школьников с помощью методики «Нерешаемая задача» / Н.И. Александрова, Т.И. Шульга // Вопросы психологии. 1987. – №6. – С.130 – 132.
2. Бадалян Л.О. Развивающийся мозг: Психология детей с нарушениями и отклонениями психического развития. – СПб. 2001. – 63 с.
3. Кокун О.М. Оптимізація адаптаційних можливостей людини у психофізіологічному забезпеченні діяльності. – Дис. докт. психол. наук. – К. 2004 – 416 с.
4. Костюк Г. С. Избранные психологические труды / Г. С. Костюк. – М. : Педагогика, 1988. – 304 с.
5. Лебединский В.В. Нарушение психологического развития детей. – М. 1985. – 196 с.
6. Мещеряков Б.Г. Логико-семантический анализ концепции Л.С. Выготского: систематика форм поведения и законы развития высших психических функций // Вопросы психологии. 1999. – №4. – С. 3 – 15.
7. Небылицин В.Д. Избранные психологические труды / Под ред. Б.Ф. Ломова. – М. : Педагогика, 1990. – 399 с.
8. Павлов И.П. Общие типы высшей нервной деятельности животных и человека. – Полн. собр. соч., 2-е изд. – М.Л.: Изд-во АН СССР.1951. – Т.3., кн. 2. – С. 267 – 293.
9. Семаго Н.Я. Новые подходы к построению коррекционной работы с детьми с различными видами отклоняющегося развития // Дефектология. – 2000. – №1. – С. 66 – 75.
10. Теплов Б.М. Избранные труды в 2-х томах. – М. : Педагогика, 1985. – 360 с.

@ Легендзевич Галина. Тези надійшли 2 березня 2018 р.